

Port de Barcelona

Policia Portuària
Cos de Guardamolls

Manual Seguretat Operativa N.I

Manual de Seguretat Operativa Nivell I

Objecte del manual de Seguretat Operativa Nivell 1.

El present manual té per objecte presentar, d'una manera fàcil i entenedora per al lector, els coneixements necessaris en relació als sistemes i normes de seguretat associades a l'operativa portuària, la seguretat a les concessions, trams viaris de circulació i accessos al Port de Barcelona per assolir el Nivell 1 de la competència tècnica Seguretat Operativa contemplada al II Conveni Col·lectiu de Puertos del Estado i Autoritats Portuàries.

El manual ha estat editat per la Prefectura de la Policia Portuària de l'Autoritat Portuària de Barcelona, òrgan dependent de la Direcció de Seguretat Corporativa. L'aprofundiment en el text presentat permet reconèixer i identificar els conceptes recollits per al Nivell 1 de l'esmentada competència.

Índex

1.	La Zona de Servei assignada a les Autoritats Portuàries.....	2
1.1	El cas del Port de Barcelona.....	3
2.	Els Controls d'accés a la Zona Portuària Restringida.....	9
2.1	Tipus d'autoritzacions d'accés a la zona portuària	10
3.	Les competències desenvolupades per la Policia Portuària de Barcelona	16
3.1	La Llei de Ports de l'Estat i de la Marina Mercant	16
3.2	Llei de Protecció de la Seguretat Ciutadana	20
3.3	El desenvolupament de les actuacions de la Policia Portuària. El Reglamento de Servicios, Policía y Régimen del Puerto de Barcelona.	22
3.4	Actuals funcions de la Policia Portuària.....	23
4.	Tècniques de prevenció, patrullatge i resposta a la Zona de Servei del Port.....	26
4.1	Introducció històrica.....	26
4.2	Una Policia pròxima i quotidiana	26
5.	Bibliografia	30

1. La Zona de Servei assignada a les Autoritats Portuàries

Les Autoritats Portuàries, en endavant AAPP, d'acord al que estableix l'art. 24 TRLPEMM¹ són organismes públics previstos a l'art. 2.1.g) de la Llei General Pressupostària², amb personalitat jurídica i patrimoni propi, amb plena capacitat d'obrar per al compliment de les seves finalitats, dependents del Ministerio de Fomento, a través de Puertos del Estado, que es regeixen per la seva legislació pròpia i específica, per les disposicions de la Llei General Pressupostària que siguin d'aplicació i, supletòriament, per la Llei 6/1997, de 14 d'abril, d'Organització i Funcionament de l'Administració General de l'Estat, que tenen per objecte desenvolupar la política en matèria portuària decretada pel Govern de l'Estat.

Per al desenvolupament de les competències de gestió atribuïdes a les AAPP s'estableix, d'acord a l'art. 28 TRLPEMM, l'àmbit territorial on aquestes exerceixen les seves actuacions. Així, els ports, estan integrats per una sèrie de terrenys, obres, instal·lacions i espais d'aigua que es destinen a les finalitats d'aquests. Aquest àmbit territorial d'exercici competencial configura la Zona de Servei dels ports d'interès general. La Zona de Servei de les entitats públiques portuàries resta determinat pel Ministerio de Fomento.

En aquest sentit, l'art. 69 TRLPEMM, indica que el Ministerio de Fomento, mitjançant una Ordre Ministerial de Delimitació dels Espais i Usos Portuaris³, determinarà una Zona de Servei que inclourà, entre d'altres, els espais terrestres i d'aigua necessaris per al desenvolupament dels usos portuaris recollits a l'art.72.1 del TRLPEMM, així com els espais de reserva que permetin garantir el desenvolupament de les activitats portuàries i, els que es puguin vincular a la interacció port-ciutat. Bàsicament es determinen dos tipus d'àmbits a la Zona Servei: l'àmbit territorial terrestre o espai terrestre i, l'àmbit territorial marítim o làmina d'aigua.

El primer no admet cap mena de dubte i recull els terrenys (molls, carrers, vies de circulació, esplanades, etc.) recollits al DUEP i el segon els espais marítims vinculats a la làmina d'aigua assignada a l'entitat. En aquest sentit, es distingeixen dues Zones: la Zona I i la Zona II respectivament.

La Zona I, o interior de la infraestructura portuària, inclou els espais d'aigua protegits (tant de forma natural com per dics construïts a tal efecte). Per tant, formen part de la Zona I tots els espais d'aigua abrigats pels dics que conformen els límits de la infraestructura portuària.

La Zona II, o exterior de les aigües portuàries que correspon a la resta d'aigües assignades a l'Autoritat Portuària, es a dir, les aigües no abrigades i que serveixen per a aproximació als ports, zones d'estada i fondeig, etc. configurades fóra de la infraestructura portuària.

¹ TRLPEMM: Text Refós de la Llei de Ports de l'Estat i de la Marina Mercant, RDL 2/2011 de 05 de setembre,

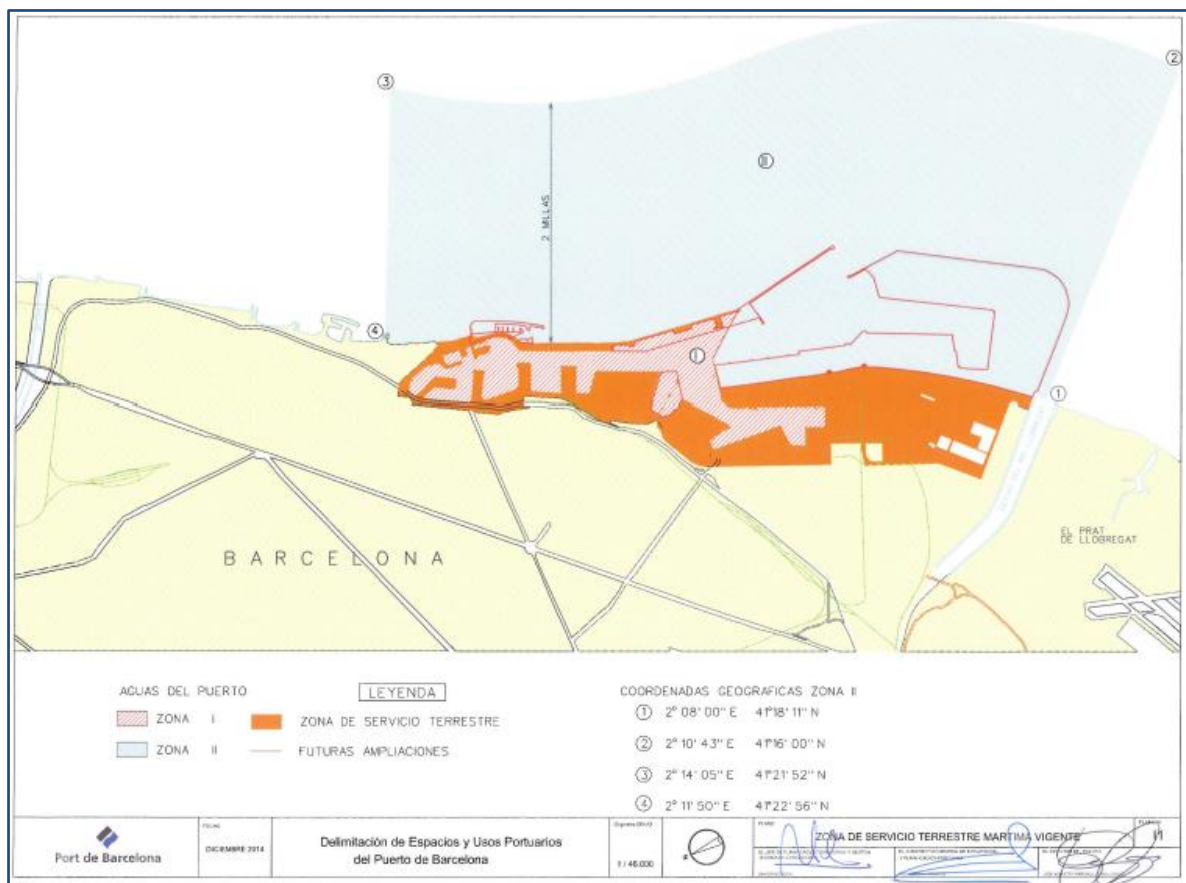
² Llei General Pressupostària: Llei 4/2003, de 26 de novembre

³ DEUP: Delimitació d'Espais i Usos Portuaris

1.1 El cas del Port de Barcelona

L'actual delimitació de la Zona de Servei del Port de Barcelona es troba recollida al PUEP de Port de Barcelona aprovat mitjançant l'Ordre Ministerial del Ministerio de Fomento de 30 de desembre de 1999 (BOE núm. 12 de 14 de Gener de 2000), modificada mitjançant les Ordres Ministerials de 15 de març de 2001 (BOE núm. 77 de 30 de març de 2001) i de 19 d'abril de 2005 (BOE núm. 109 de 07 de maig de 2005).

L'any 2003 l'Autoritat Portuària de Barcelona, APB, va redactar el Pla Director Ferroviari del Port de Barcelona en el què principalment es procedia a la planificació de totes les infraestructures ferroviàries que havien de desenvolupar-se com a conseqüència de l'ampliació de la instal·lació portuària que s'estava executant.

Il·lustració 1. Zona de Servei del Port de Barcelona

Font: Autoritat Portuària de Barcelona⁴

L'any 2011 es va redactar el Projecte Bàsic de la Terminal Intermodal del Port de Barcelona, i l'any 2013 es va subscriure, entre totes les administracions implicades (local, autonòmica i estatal) el Protocol de Col·laboració per a l'impuls i consecució dels nous accessos ferroviaris i la seva connexió a la xarxa ferroviària general.

⁴(AUTORITAT PORTUÀRIA DE BARCELONA, 2014)

D'acord a aquests criteris, el 20 d'octubre de 2016 (BOE núm. 257 de 24 d'octubre de 2016), el Ministerio de Fomento va aprovar la Modificació substancial de la Delimitació dels Espais i Usos Portuaris del Port de Barcelona, definint l'actual Zona de Servei.

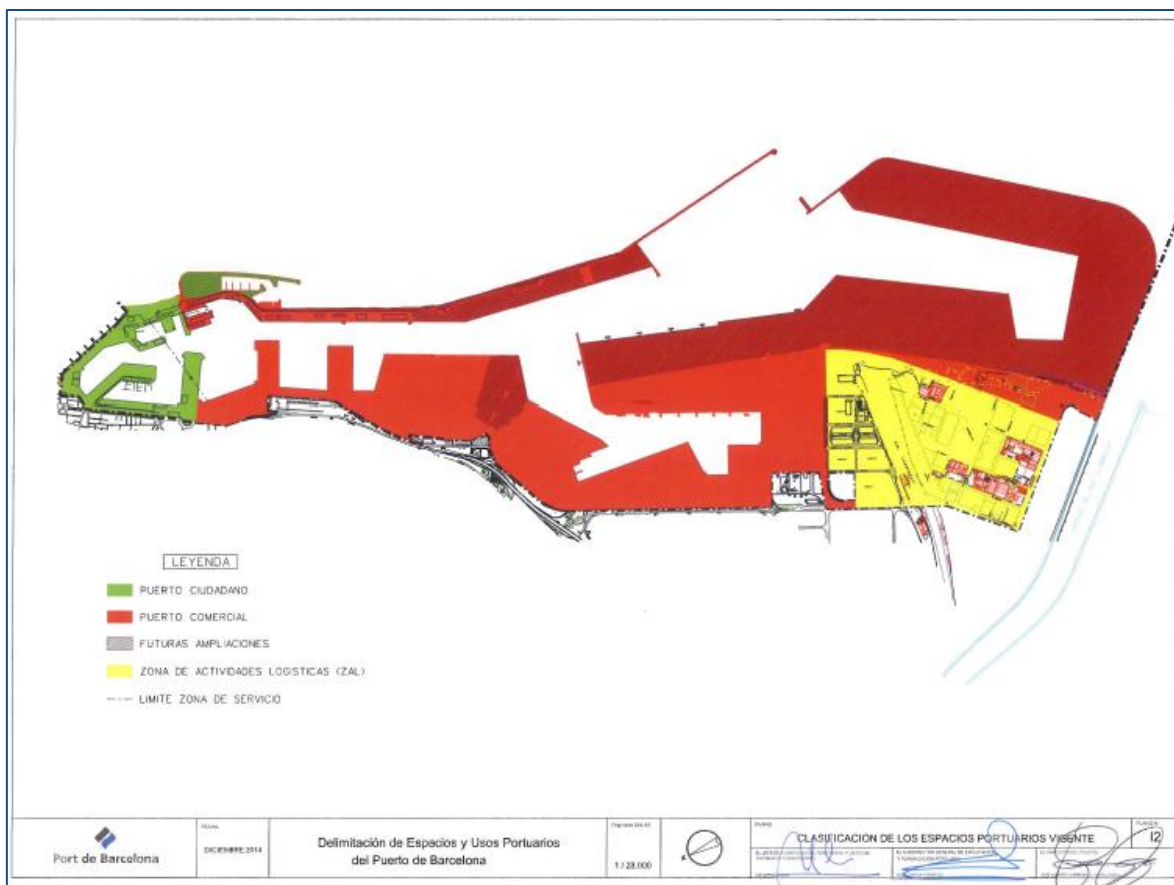

Il·lustració 2. Modificació de la Zona de Servei del Port de Barcelona

Font: Autoritat Portuària de Barcelona⁵

L'aprovació de l'actual PUEP del Port de Barcelona ha permès ampliar, especialment a la zona sud, la Zona de Servei Terrestre del Port de Barcelona (àrees de color vermell), a la vegada que ha servit per a minorar l'àrea de la Zona II de les aigües exteriors portuàries.

⁵ (AUTORITAT PORTUÀRIA DE BARCELONA, 2014)

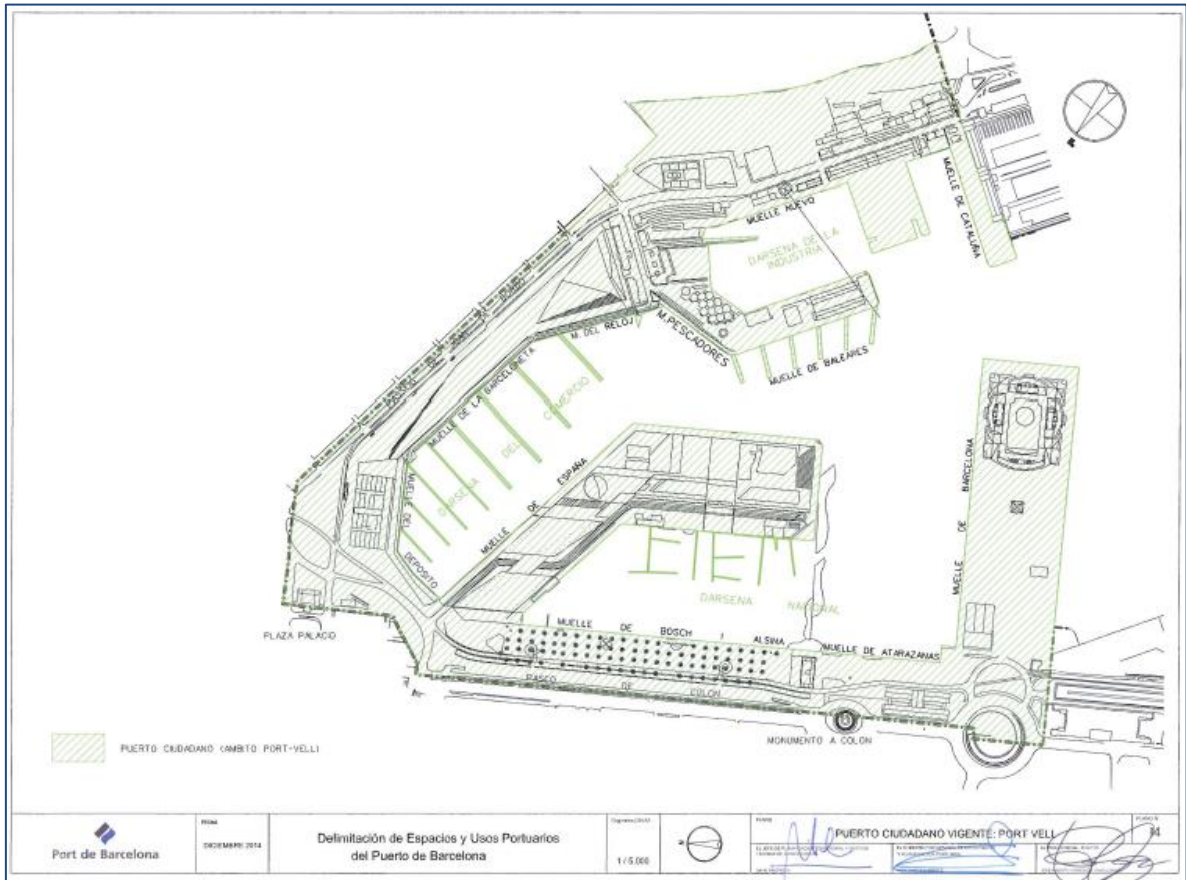

Il·lustració 3. Indicació del Espais i Usos Portuaris de la Zona de Servei Terrestre
Font: Autoritat Portuària de Barcelona⁶

La zona terrestre del Port de Barcelona resta configurada, essencialment per dos àrees clarament diferenciades. La primera es configura com l'àmbit territorial on es produeixen les interaccions i sinèrgies més importants de la relació port-ciutat, anomenat *Port Ciutat*. Aquest àmbit, de lliure accés, resta conformat pels espais no inclosos a la Zona Restringida del Port, que són formats, fonamentalment, pel Port Vell i la Nova Bocana (*Il·lustració 3*).

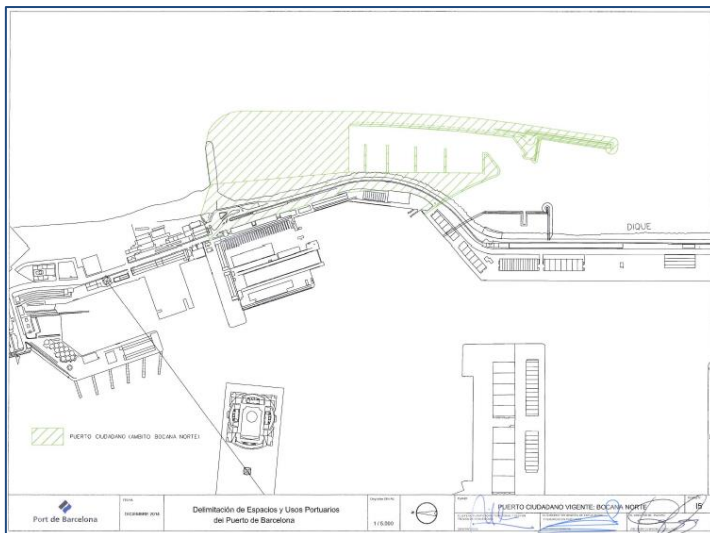
Al Capítol 02 d'aquest manual comprovarem la importància d'aquest espai en relació a la seguretat i a les tècniques de prevenció i resposta que la Policia Portuària desenvolupa.

⁶ (AUTORITAT PORTUÀRIA DE BARCELONA, 2014)

Il·lustració 4. Port ciutat. El Port Vell

Font: Autoritat Portuària de Barcelona⁷

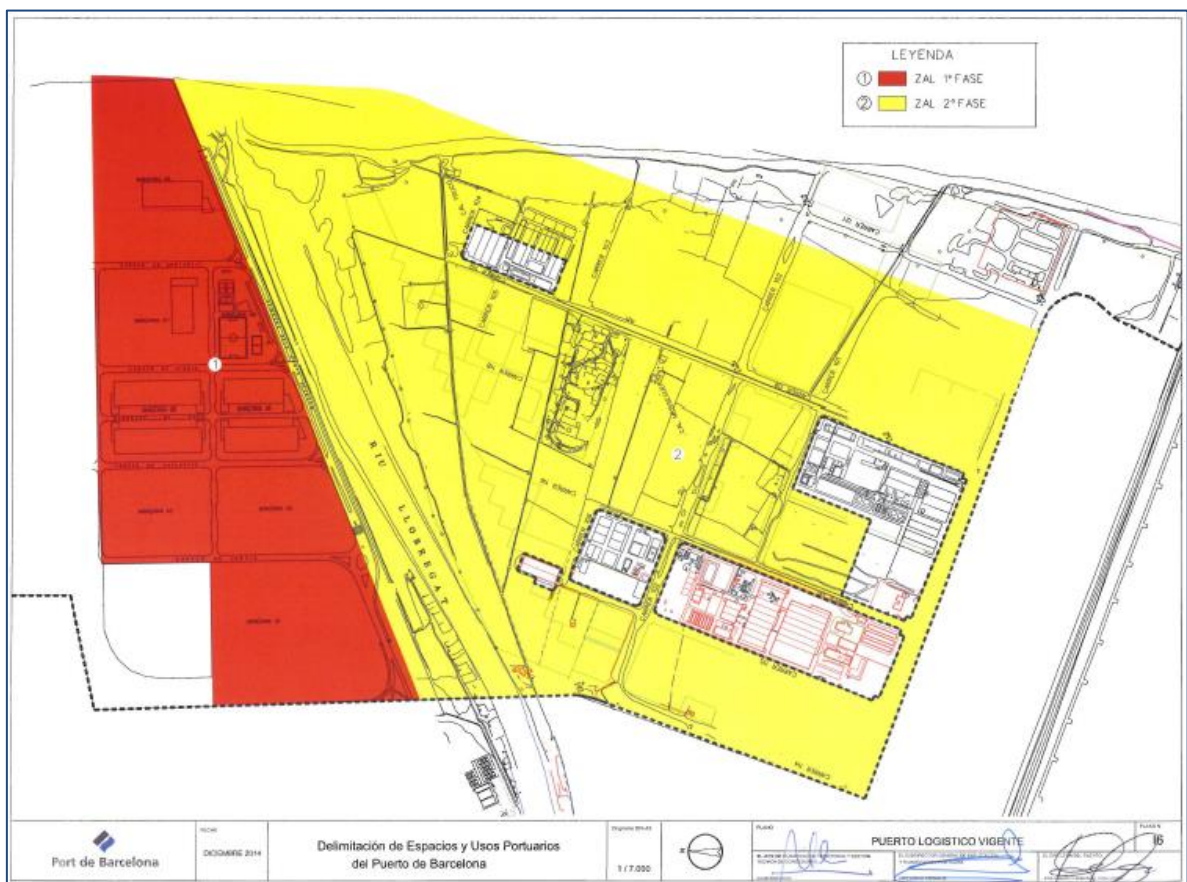
Il·lustració 5. Port Ciutat. Nova Bocana

Font: Autoritat Portuària de Barcelona⁸

⁷ (AUTORITAT PORTUÀRIA DE BARCELONA, 2014)

⁸ (AUTORITAT PORTUÀRIA DE BARCELONA, 2014)

A banda del *Port Ciutat*, la Zona de Servei terrestre presenta una segona àrea que a la seva vegada pot ser dividida en dos àmbits diferents. La principal característica d'aquesta àrea és que es troba ubicada a la Zona Restringida del Port, és a dir, aquella a la què per accedir s'ha de fer a través d'un control d'accés efectivament controlat⁹ mitjançant una acreditació vàlida i en vigor. Dintre d'aquesta àrea podem diferenciar dues subzones: la primera, anomenada *Port Comercial* que s'estén per tota la Zona Restringida amb excepció de les zones logístiques, i la segona anomenada *Port Logístic* que abasta, principalment les Zones Activitats Logístiques (ZAL I i ZAL II) gestionades pel Centre Intermodal de Logística (CILSA).

Il·lustració 6. Port Logístic. ZAL Barcelona i ZAL Prat

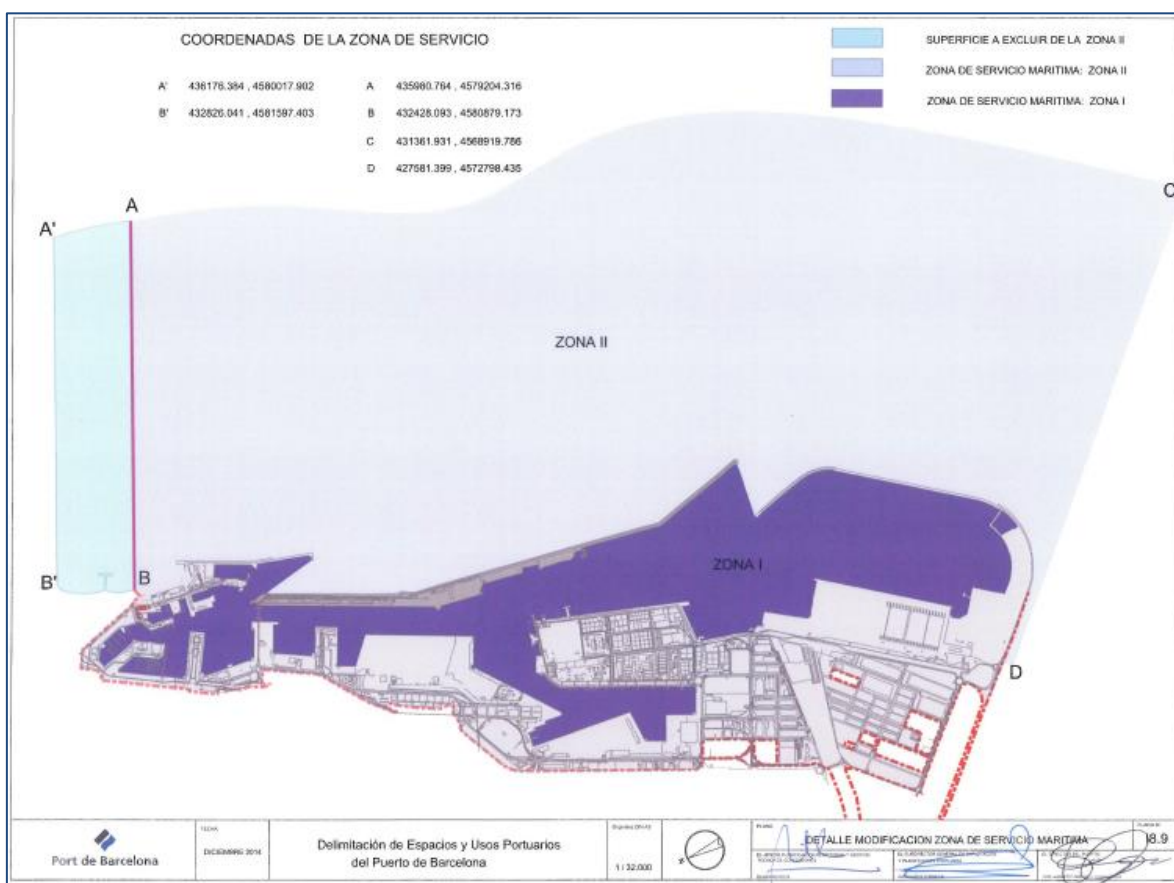
Font: Autoritat Portuària de Barcelona¹⁰

⁹ **Controls d'accés:** Al Port de Barcelona hi ha configurats fins a 11 controls d'accés. D'aquests, 07 són controlats per la Policia Portuària mitjançant la presència física d'agents i/o auxiliars de la Policia Portuària. Dos Controls han estat automatitzats no essent necessària la presència física de personal de la Policia Portuària i, dos més son controlats pel servei de vigilància privada de CILSA, ens gestor de la Zona d'Activitats Logístiques; ZAL. Tots els controls d'accés a la Zona Restringida Comercial són exercits / supervisats per la Policia Portuària.

¹⁰ (AUTORITAT PORTUÀRIA DE BARCELONA, 2014)

En referència a la Zona de Servei Marítima del Port de Barcelona, la modificació substancial de la Declaració d'Espais i Usos del Port de Barcelona d'Octubre de 2016 va modificar la configuració d'aquesta mitjançant una disminució de la superfície de 316 Ha de la Zona II exterior ubicades a l'extrem nord.

L'actual Zona I, presenta una superfície aproximada de 902 Ha ubicades dintre dels molls i dics, mentre que la Zona II ocupa la superfície exterior marítima subjecta a control tarifari d'aproximadament 4541 Ha, que queda limitada de la següent manera: franja paral·lela situada fins a dos milles de la línia de costa o dics del Port de Barcelona que limita pel nord amb el límit terrestre de la Zona de Servei del Port de Barcelona, ubicat al barri de La Barceloneta, i pel sud amb l'eix de la llera del riu Llobregat.

Il·lustració 7. Zona de Servei Marítim del Port de Barcelona Font: Autoritat Portuària de Barcelona¹¹

¹¹ (AUTORITAT PORTUÀRIA DE BARCELONA, 2014)

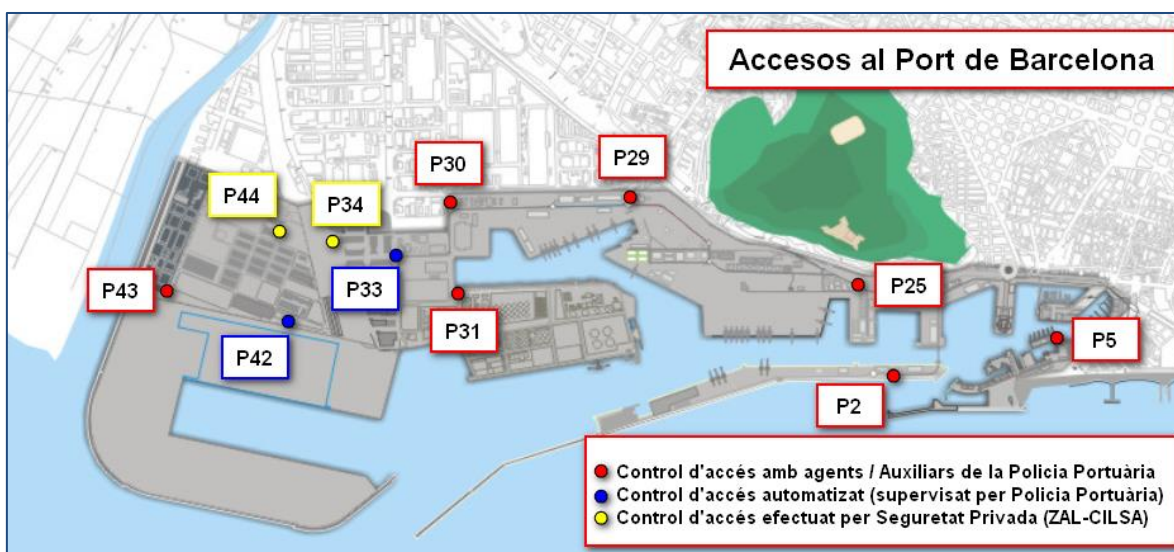
2. Els Controls d'accés a la Zona Portuària Restringida

Al Capítol anterior s'ha indicat que la Zona de Servei del Port incorpora una gran àrea, anomenada Zona Restringida, (Port Comercial i Port Logístic), a la que s'accedeix per diferents accessos.

Una de les principals funcions exercides per la figura de l'agent de la Policia Portuària, i gairebé per norma general pels Auxiliars de la Policia Portuària, és el Control d'Accessos al recinte portuari.

Com un aspecte fonamental vinculat a aquesta funció, es requereix d'un ampli i precís coneixement del Port de Barcelona i les empreses que estan situades al llarg de tota la superfície portuària, ja que és molt probable, que al llarg de la prestació d'aquest servei s'hagin de facilitar orientacions segons les demandes de qui transiten o accedeixen al Port.

Al Port de Barcelona es poden distingir fins a 11 controls d'accés diferents, situats en diferents punts de la Zona de Servei, que permeten un accés ràpid i còmode a la infraestructura portuària així com una connexió eficient amb la xarxa de vies de circulació de la ciutat de Barcelona i la seva àrea metropolitana, facilitat l'entrada i sortida de tot tipus de béns i mercaderies així com de les persones.

Il·lustració 8. Accessos al Port de Barcelona

Font: Elaboració pròpia

Actualment, als accessos núm. P2, P5, P25, P29, P30, P31, i P43 s'efectua control per part dels Auxiliars i Agents de la Policia Portuària. Als accessos núm. P2, P5¹², P25, P30 i P31 s'ofereix servei les 24 hores del dia els 365 dies de l'any.

¹² **Accés núm. P5:** L'accés número P5 es troba ubicat a l'entrada al recinte pesquer, és efectuat per la Policia Portuària des del torn de diumenge nit fins al torn de divendres tarda, tots dos inclosos. La resta de dies, (des de dissabte i fins al torn de nit de diumenge), és efectuat per un servei contractat per la Confraria de Pescadors de Barcelona.

Els accessos P29, P33, P42 i P43 resten tancats els dies festius i caps de setmana, i durant la resta de la setmana es mantenen oberts d'acord a uns horaris establerts per la Direcció de Seguretat Corporativa a proposta de la Policia Portuària.

Existeixen accessos com els núm. P33 i el P42 que resten totalment automatitzats i només permeten l'accés i sortida de la Zona Restringida a les persones prèviament autoritzades. Tot i que no presenten personal policial de control in situ, són controlats, durant el seu període de funcionament, des del Centre de Control de la Policia Portuària.

Finalment, els accessos núm. P34 i P44, d'accés a la ZAL I i ZAL II respectivament, són controlats i gestionats, sota supervisió de la Policia Portuària, per part del personal de seguretat privada contractat per CILSA, empresa gestora de la Zona d'Activitats Logístiques. Aquests dos accessos permeten única i exclusivament l'accés a la ZAL I i ZAL II respectivament, restant operatius les 24 hores del dia els 365 dies de l'any.

Els criteris i el control d'accessos s'exerceix sobre: PERSONES, VEHICLES , MITJANS DE COMUNICACIÓ, SERVEIS D'EMERGÈNCIA i/o AUXILI, etc. Totes les persones que accedeixen han d'anar plenament identificades, bé amb la corresponent targeta identificativa o bé amb una autorització administrativa.

2.1 Tipus d'autoritzacions d'accés a la zona portuària

Existeixen en l'actualitat quatre tipus d'autoritzacions que l'APB, mitjançant el Departament de Passis i Permisos, expedeix als usuaris que requereixen l'accés continuat al recinte portuari. Aquestes autoritzacions permeten a la Policia Portuària la ràpida identificació de l'usuari/ària que en fa ús. Les autoritzacions són de caràcter personal e intransferible i el mal ús d'aquestes pot comportar, si s'escau, la seva retirada i posterior cancel·lació.

Les quatre tipologies d'autoritzacions són:

- VISITA: Per a les persones que necessitin fer gestions esporàdiques i limitades a un dia o menys.
- TEMPORALS: Per a les persones que precisin realitzar una activitat temporal amb una durada continuada que oscil·li entre 02 dies i 03 mesos.
- HABITUALS: Per als usuaris habituals del port. Tenen una durada que oscil·la entre 03 mesos i 02 anys .
- PROATRANS: Es concedeix a les empreses de transport terrestre de mercaderies que realitzen de manera habitual l'activitat de transport terrestre de contenidors en les terminals o instal·lacions del recinte portuari.

El Passi de visita per un dia

PASSI PER UN DIA PASE POR UN DÍA		 Port de Barcelona	
VISITANT / VISITANTE	45401	Data / Fecha	/ / Hora :
Nom / Nombre			DNI/NIF
Empresa			
Empresa - Vaixell / Empresa - Buque		Destinació / Destino	
Moll / Muelle			
Motiu / Motivo			
Vehicle classe / Vehículo clase		Matricula / Matrícula	
<small>M (motocicletes i ciclomotors) - T (turismes) - CL (furgonetes) - C (camions i tractors) - O (altre tipus de vehicles) M (motocicletas y ciclomotores) - T (turismos) - CL (furgonetas) - C (camiones y tractores) - O (otro tipo de vehículos)</small>			
Policia Portuària Agent / Agente núm.	Signatura visitant / Firma visitante		
Accés porta / Acceso puerta núm.			
VÀLID NOMÉS PER AL DIA DE LA DATA / VÁLIDO ÚNICAMENTE PARA EL DÍA DE LA FECHA			

Il·lustració 9. Passi de visita per un dia

Font: Manual Auxiliar Pol. Portuària

Els passis de visita per un dia estan pensats per a aquelles persones que han de fer una gestió de manera esporàdica, única i no continuada en el recinte portuari. L'usuari d'aquest tipus d'acreditació ha de justificar el motiu de la seva visita a l'Auxiliar i/o Agent de la Policia Portuària de l'accés per on desitja accedir. En el cas que la persona sigui autoritzada a accedir al recinte portuari, emplenarà les dades del document i una vegada comprovades pels agents de servei es lliurarà una còpia a l'interessat, essent guardada una còpia que serà lliurada a l'Oficina de Protecció Portuària per al seu control. En el grup de persones que necessiten aquest permís no s'inclouen aquells visitants que hagin de realitzar activitats comercials especials com poden ser fotografies, filmacions, visites de col·legis, etc., ja que en aquests casos es necessita una autorització especial.

Autoritzacions Temporals

T E M P O R A L
NOMBRE APELLIDO 1 APELLIDO 2 DNI/PAS: 99999999R EMPRESA
CADUCA: 12/2009 Port de Barcelona
 Autoritat Portuària de Barcelona

Aquesta autorització, sense fotografia, es concedeix a les persones que han de desenvolupar una activitat de curta durada en el port, oscil·la de dos dies a tres mesos. En l'acreditació s'indica la zona a la qual té autoritzat el pas.

Il·lustració 10. Passi Temporal
Font: Manual Auxiliar Policia Portuària

Autoritzacions habituals

Aquest tipus d'acreditacions són utilitzades pels usuaris habituals del port, essencialment empleats i treballadors de les empreses ubicades al recinte així com persones que per les seves obligacions laborals el visiten diàriament. Tenen una vigència de 02 anys.

Les persones titulars d'una autorització de caràcter habitual són portadores d'un passi de color blanc que incorpora la fotografia de la persona titular del mateix, així com les seves dades personals (nom, cognoms i DNI) seguit de l'empresa que va sol·licitar el passi i la data de caducitat. Aquest tipus d'autoritzacions permeten l'accés a tota la Zona Portuària restringida amb excepció al Moll de l'Energia i el Moll de Pescadors.

Il·lustració 11. Passi habitual general
Font: Manual Auxiliar Policia Portuària

Existeixen altres tipus d'autoritzacions habituals, que incorporen una banda de color (BLAU, VERMELL, VERD, GRIS) que identifiquen als seus portadors com a membres d'un col·lectiu i/o amb autoritzacions especials d'accés a zones restringides com ara el Moll de l'Energia.

Passi amb banda BLAVA

El titular d'aquest passi serà empleat de l'Autoritat Portuària de Barcelona. Permet l'accés a tots els molls

Il·lustració 12. Passi banda blava
Font: Manual Auxiliar Policia Portuària

Passi amb banda VERDA

El titular d'aquest passi indica que és funcionari de qualsevol estament oficial amb competències a la Zona portuària. Té lliure accés a tots els molls.

Il·lustració 13. Passi banda verda
Font: Manual Auxiliar Policia Portuària

Passi amb fons BLAU

El titular d'aquest passi acredita ser empleat d'Estibarna. Té lliure accés a tots els molls excepte al recinte pesquer.

Il·lustració 14. Passi blau
Font: Manual Auxiliar Policia Portuària

Carnet amb BANDA GRISA

El titular d'aquest passi acredita ser pescador o comprador de peix, i estarà autoritzat a accedir únicament al Recinte Pesquer.

Il·lustració 15. Passi recinte pesquer
Font: Manual Auxiliar Policia Portuària

Carnet amb BANDA VERMELLA

Identifica als empleats i treballadors de les empreses del Moll de l'Energia. Autoritza el lliure accés a tots els molls menys al recinte pesquer.

Il·lustració 16. Passi Moll Energia
Font: Manual Auxiliar Policia Portuària

Proatrans

Il·lustració 17. Autoritzacions Proatrans
Font: Manual Auxiliar Policia Portuària

Il·lustració 18. Autoritzacions Proatrans
Font: Manual Auxiliar Policia Portuària

S'atorga a les empreses que realitzen de manera habitual l'activitat de transport de contenidors en les terminals o instal·lacions del recinte portuari, té una vigència de dos anys i empara als seus vehicles, de propietat o no, conduïts per empleats o treballadors autònoms.

Per a aconseguir aquesta autorització les empreses han de presentar la fitxa tècnica i la targeta de transport dels camions, l'assegurança obligatòria vigent, disposar d'un teletac i d'identificador en la part posterior de la cabina.

La concessió d'aquesta autorització també depèn la realització, per part dels conductors, de formació i de la seva situació fiscal-administrativa.

Situacions Especials

Existeixen casos especials que no necessiten d'acreditació per a accedir al recinte portuari, aquests casos, són els següents:

- Missatgers: Justifiquen la seva activitat a la Policia Portuària de l'accés, mitjançant l'albarà o justificant que demostrï la seva missió dintre del recinte.
- Tripulants de vaixells: Acrediten la condició de mariners i/o tripulants d'un vaixell mitjançant la seva cartilla de navegació, així com la comprovació per part dels agents de servei de la

presència del vaixell indicat a port. Sovint es possible comprovar la identitat d'aquestes persones mitjançant la llista de tripulants facilitada pel consignatari.

- Conductors i passatgers de vehicles de Servei Oficial: aquests vehicles tenen lliure accés a la Zona de Servei del Port de Barcelona, poden ser Ambulàncies, Bombers, Policia, vehicles oficials de qualsevol administració, etc.

Autoritzacions especials de visita

Són autoritzacions que es concedeixen de forma especial per a entitats, associacions, escoles, etc. no contemplades en la resta d'autoritzacions existents. El document que s'expedeix indica les dades de la persona a la que es concedeix l'autorització d'accés, zones autoritzades i la validesa del permís.

 Port de Barcelona Autoritat Portuària de Barcelona	
Direcció de Planificació i Coordinació de Serveis Dirección de Planificación y Coordinación de Servicios	
S'autoritza a <u>ALDO PICCAPANE</u>	DNI/CIF <u>GI AR 6517934</u>
Se autoriza a D.	DNI/CIF
Empresa	
Moll/Zona <u>MUELLE ADOSADO</u>	Termini <u>08/05/09</u>
Muelle/Zona	Plazo
Per a <u>Realizar la grabación de una película e fondo del buque MSC FANTASTIA</u>	
Para <u>y grabar alguna imagen en la EMM-D.</u>	
1. Aquesta autorització es concedeix per tal d'accedir al recinte portuari exclusivament amb la finalitat indicada anteriorment. La seva utilització incorrecta suposarà la seva retirada i anul·lació sense perjudici de les responsabilitats que s'escaiguin. 2. L'accés a la zona portuària es realitza sota la responsabilitat exclusiva de la persona interessada. 3. La persona titular d'aquesta autorització serà la responsable de complir la normativa existent relativa a seguretat. En tot moment haurà de seguir les indicacions del personal del Port de Barcelona. 4. La persona titular d'aquesta autorització serà la responsable civil pel que fa a danys a persones, edificis i instal·lacions que puguin esdevenir-se a més motiu d'aquesta autorització. Haurà d'estar provista dels restants permisos oficials que calguin. 5. Complirà estrictament les senyalitzacions de trànsit existents al moll, especialment les destinades a l'aparcament i circulació de vehicles fora dels espais específics.	1. Esta autorización se concede para acceder al recinto portuario, exclusivamente para lo indicado anteriormente, su incorrecta utilización supondrá su retirada y anulación sin perjuicio de las responsabilidades que haya lugar. 2. El acceso a la zona portuaria se realiza bajo la exclusiva responsabilidad del interesado. 3. El titular de esta autorización será el responsable de cumplir la normativa existente relativa a seguridad. En todo momento se seguirán las indicaciones del personal del Port de Barcelona. 4. El titular de esta autorización será el responsable civil respecto a daños a personas, edificios e instalaciones que puedan ocasionarse con motivo de esta autorización. Deberá estar provisto de los restantes permisos oficiales que sean necesarios. 5. Cumplirá estrictamente las señalizaciones de tráfico existentes en el muelle, especialmente el aparcamiento y circulación de vehículos fuera de los espacios específicos.
CONFORME L'AUTORIZAT CONFORME EL AUTORIZADO	
Barcelona, <u>05</u> de <u>MAYO</u> de 20 <u>09</u> Port de Barcelona El Responsable del Servei El Responsable del Servicio	

Il·lustració 19. Autorització Especial

Font: Manual Auxiliar Policia Portuària

3. Les competències desenvolupades per la Policia Portuària de Barcelona

3.1 La Llei de Ports de l'Estat i de la Marina Mercant

La CE estableix a l'Art. 149.1.20 que les competències en matèria de ports d'interès general són competència exclusiva de l'Estat. Per fer front a l'exercici d'aquestes competències l'Estat s'ha dotat, històricament, de diferents lleis de ports. Actualment les competències de l'Estat en matèria portuària resten recollides al RDL 2/2011, de 5 de setembre, Text Refós de la Llei de Ports i de la Marina Mercant (TRLPEMM).

L'art. 25 TRLPEMM estableix el marc competencial de les AAPP. Així al punt a) de l'esmentat article s'estableix que les AAPP prestaran els serveis generals sense perjudici de la competència d'altres organismes públics. El propi TRLPEMM estableix a l'art. 106 que són els serveis generals, definint aquests com aquells serveis dels que es beneficien tots els usuaris del port sense necessitat d'efectuar una sol·licitud, així com aquells altres serveis necessaris per al compliment de les funcions de les AAPP. Entre aquests destaquen:

Art. 106 TRLPEMM. Serveis Generals: (entre d'altres)

- a) El servei d'ordenació, coordinació i control del tràfic portuari tant marítim com terrestre.
- d) El servei de policia a les zones comuns, sense perjudici de les competències que corresponguin a d'altres administracions.

Els serveis que s'ofereixen en un port d'interès general es classifiquen d'acord a criteris comercials i en règim de competència. Tot i això existeixen tota una sèrie de serveis que el TRLPEMM reserva el seu exercici a les pròpies AAPP tal i com recull l'art.107. Correspon a les AAPP la prestació dels serveis generals, sense perjudici de que la seva gestió pugui encarregar-se a tercers sempre i quan no es posi en risc la seguretat o no impliqui exercici d'autoritat. Per tant, totes les activitats de seguretat resten reservades a l'exercici de les AAPP.

Menció a banda ofereix el redactat de l'art. 65 del TRLPEMM relatiu als Plans d'Emergència i Seguretat. Si bé, històricament els plans d'emergència estaven destinats a fer front a imprevistos derivats de la pròpia explotació portuària i molt estretament vinculats a qüestions de protecció civil, salvament i extinció d'incendis, des de l'any 2004 i arran de disposicions internacionals; que seran abordades en un capítol posterior; i derivades dels esdeveniments terroristes de l'onze de setembre de 2001, es van incorporar a la normativa portuària aspectes relatius a plans de contingència i prevenció front a aspectes antisocials¹³ i terroristes.

---

¹³ Per conducta antisocial cal entendre un ampli ventall d'activitats que infringeixen regles i normes socials i que poden atacar a persones, béns, i propietats al propi entorn.

Taula 1

Marc Normatiu contemplat al TRLPEMM

TRLPEMM	Implicació jurídica i normativa
Art. 25 Competències AAPP	<ul style="list-style-type: none"> a) Prestació de serveis generals h) Ordenació i coordinació del trànsit portuari, tant marítim com terrestre
Art. 26 Funcions AAPP	<ul style="list-style-type: none"> j) Controlar a l'àmbit portuari els sistemes de seguretat i protecció davant accions terroristes i antisocials
Art. 65 Plans Emergència i Seguretat	<ul style="list-style-type: none"> 1. Establir els criteris de protecció front a accions terroristes i antisocials 3. Elaboració dels Plans de Protecció per a embarcacions, instal·lacions i mercaderies d'acord als criteris del Ministeri d'Interior i /o òrgans autonòmics amb competències estatutàries en matèria de seguretat.
Art. 106 Serveis Generals	<ul style="list-style-type: none"> a) El servei d'ordenació, coordinació i control del tràfic portuari, tant marítim com terrestre. d) El servei de policia a les zones comuns, sense perjudici de les competències que corresponguin a d'altres administracions.
Art. 107. Prestació de Serveis Generals	<ul style="list-style-type: none"> 1. Correspon a l'AAPP la prestació dels servis generals, sense perjudici de que la seva gestió pugui encomanar-se a tercers quan no es posi en risc la seguretat o no impliqui exercici d'autoritat.
Art. 296. Servei Policia Portuària	<ul style="list-style-type: none"> 2. Les funcions de policia especial, enunciades a l'article 4.1 de la Llei orgànica 1/1992, de 21 de febrer, sobre protecció de la seguretat ciutadana, atribuïdes a l'autoritat portuària per la present Llei, corresponen al seu consell d'administració. 3. Les funcions esmentades han de ser exercides, en la forma que determini el Reglament d'explotació i policia, pel personal de l'autoritat portuària, degudament qualificat i adscrit al Servei de Policia, i a aquest efecte té la consideració d'agent de l'autoritat de l'Administració portuària en l'exercici de les potestats públiques que recull la present Llei, sense perjudici de l'obligació de col·laborar sempre que sigui necessari amb les forces i cossos de seguretat.

Font: "De Zeladors Guardamolls a Policia Portuària. Una nova policia per al Port. Reptes de futur" (Rubio i Elhombre, 2016). Anàlisi del TRLPEMM. (RDL 2/2011, de 05 de setembre, Text Refós de Lleis de Ports de l'Estat i de la Marina Mercant)

Com s'ha explicat anteriorment, l'art. 107 efectua una reserva de llei per a que les AAPP desenvolupin serveis generals que impliquen exercici d'autoritat. És en aquest punt que cal introduir el concepte de Policia Portuària, com el personal directament dependent de les AAPP per a l'exercici de les funcions de seguretat previstes a la llei.

En efecte, l'art. 296 del TRLPEMM defineix el servei de Policia Portuària com:

Article 296 TRLPEMM . Servei de Policia Portuària.

1. Les funcions de policia especial, enunciades a l'article 4.1 de la Llei Orgànica 1/1992 , de 21 de febrer, sobre Protecció de la Seguretat Ciutadana¹⁴, atribuïdes a l'Autoritat Portuària per aquesta llei , corresponen al seu Consell d'Administració.
2. Aquestes funcions seran exercides, en la forma que determini el Reglament d'exploració i policia, pel personal de l'Autoritat Portuària , degudament qualificat i adscrit al Servei de Policia, a l'efecte tindrà la consideració d'agent de l'autoritat de l'Administració portuària en l'exercici de les potestats públiques recollides en la present llei, sense perjudici de l'obligació de col·laborar sempre que sigui necessari amb les forces i cossos de seguretat.

Al II Conveni Col·lectiu de Ports de l'Estat i Autoritats Portuàries (2004-2009), a l'annex XIV, on es detalla el Catàleg d'ocupacions, trobem algunes definicions del que podrien ser les funcions bàsiques dels agents de la Policia Portuària. Venen recollides de la següent manera:

- Responsable de Policia Portuària: inclou categories de Intendent/a i Inspector/a

OCUPACIÓN		CLASIFICACIÓN PROFESIONAL	
RESPONSABLE DE POLICÍA PORTUARIA		Grupo: II	Banda: I
<CONTENIDO>			
MISIÓN			
Colaborar en la planificación del servicio de policia portuaria, así como organizar y coordinar su prestación velando por el cumplimiento de la legalidad dentro de la zona de servicio y de las instalaciones portuarias .			
FUNCIONES PRINCIPALES			
<ul style="list-style-type: none"> • Colaborar en la planificación del servicio de policia portuaria. • Coordinar y organizar el servicio de policia portuaria asignando los puestos para cada persona (control de accesos, muelle, lonja, estación marítima, etc.). • Coordinar y organizar los accesos a la zona portuaria y sus instalaciones y las actividades tendentes a garantizar la seguridad de los empleados, usuarios, pasajeros y mercancías depositadas en ella, colaborando con las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado y la Administración de Justicia. • Coordinar y organizar las actividades relacionadas con la apertura, cierre, custodia y vigilancia de instalaciones. • Coordinar y organizar las actividades relacionadas con la seguridad vial y del transporte en la zona de servicio del Puerto. • Coordinar y organizar las actividades tendentes al control y fiscalización de las operaciones y servicios marítimo-terrestres así como la prestación de servicios auxiliares a estos. • Coordinar y organizar las actividades tendentes a garantizar el cumplimiento de los Reglamentos de la Entidad. • Coordinar y organizar la documentación administrativa necesaria para la explotación portuaria. • Velar por el cumplimiento de las políticas de seguridad, protección de datos, calidad y medioambiente establecidas en el ámbito de su ocupación. • Elaborar informes, estudios, proyectos y presupuestos relacionados con su actividad y gestionar la documentación administrativa derivada de la misma. • Apoyar a los distintos departamentos en las actividades relacionadas con el contenido de sus funciones. • Gestionar los recursos materiales y humanos asignados, utilizando todos los medios puestos a su disposición para el desempeño de sus funciones. • Cualquier otra actividad relacionada con la misión de la ocupación. 			

Il·lustració 20. Ocupació segons II Conveni Col·lectiu

Font: II Conveni Col·lectiu

¹⁴ La Llei Orgànica 1/1992, de 21 de febrer, de Protecció de la Seguretat Ciutadana va ser derogada l'any 2015 per l'actual LO 4/2015, de 30 de març, de Protecció de la Seguretat Ciutadana.

- Cap de Servei de Policia Portuària: inclou la categoria de Sotsinspector/a

OCUPACIÓ		CLASIFICACIÓ PROFESIONAL	
JEFE DE SERVICIO DE POLICÍA PORTUARIA		Grupo: II	Banda: II
<CONTENIDO>			
MISIÓN			
Coordinar y organizar el servicio de policia portuaria en su turno y /o zona geográfica velando por el cumplimiento de la legalidad dentro de la zona de servicio y de las instalaciones portuarias.			
FUNCIONES PRINCIPALES			
<ul style="list-style-type: none"> • Coordinar y organizar el servicio de policia portuaria en su turno y / o zona geográfica, asignando los puestos para cada persona (control de accesos, muelle, lonja, estación marítima, etc.). • Coordinar y organizar en su turno y /o zona geográfica los accesos a la zona portuaria y sus instalaciones y las actividades tendentes a garantizar la seguridad de los empleados, usuarios, pasajeros y mercancías depositadas en ella, colaborando con las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado y la Administración de Justicia. • Coordinar y organizar en su turno y /o zona geográfica las actividades relacionadas con la apertura, cierre, custodia y vigilancia de instalaciones. • Coordinar y organizar en su turno y /o zona geográfica las actividades relacionadas con la seguridad vial y del transporte en la zona de servicio del Puerto. • Coordinar y organizar en su turno y /o zona geográfica las actividades tendentes al control y fiscalización de las operaciones y servicios marítimo-terrestres así como la prestación de servicios auxiliares a estos. • Coordinar y organizar en su turno y / o zona geográfica las actividades tendentes a garantizar el cumplimiento de los Reglamentos de la Entidad. • Coordinar y organizar en su turno y / o zona geográfica la documentación administrativa necesaria para la explotación portuaria. • Velar por el cumplimiento de las políticas de seguridad, protección de datos, calidad y medioambiente establecidas en el ámbito de su ocupación. • Elaborar informes, estudios y proyectos relacionados con su actividad y gestionar la documentación administrativa derivada de la misma. • Apoyar a los distintos departamentos en las actividades relacionadas con el contenido de sus funciones. • Gestionar los recursos materiales y humanos asignados, utilizando todos los medios puestos a su disposición para el desempeño de sus funciones. • Cualquier otra actividad relacionada con la misión de la ocupación. 			

Il·lustració 21. Ocupació segons II Conveni Col·lectiu

Font: II Conveni Col·lectiu

- Cap d'Equip de Policia Portuària: inclou la categoria de Caporal/a

OCUPACIÓ		CLASIFICACIÓ PROFESIONAL	
JEFE DE EQUIPO DE POLICÍA PORTUARIA		Grupo: III	Banda: I
<CONTENIDO>			
MISIÓN			
Colaborar en la coordinación del servicio de policia portuaria en su turno y /o zona geográfica, coordinar un equipo de Policías Portuarias (*) así como realizar el control y vigilancia de la zona de servicio de la Entidad y de las operaciones marítimas y terrestres relacionadas con el tráfico portuario conforme a la normativa vigente y en condiciones de eficacia, eficiencia y seguridad.			
FUNCIONES PRINCIPALES			
<ul style="list-style-type: none"> • Colaborar en la coordinación del servicio de policia portuaria, apoyando a su responsable en las labores de organización del turno y/o zona geográfica, así como coordinar un equipo de Policías Portuarias. • Controlar los accesos a la zona portuaria y sus instalaciones y velar por la seguridad de los empleados, usuarios, pasajeros y mercancías depositadas en ella, colaborando con las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado y la Administración de Justicia. • Realizar las actividades relacionadas con la apertura, cierre, custodia y vigilancia de instalaciones. • Controlar la seguridad vial y del transporte en la zona de servicio del Puerto. • Controlar y fiscalizar las operaciones y servicios marítimo-terrestres así como realizar los servicios auxiliares y manejo de la maquinaria o equipos que se asigne al servicio. • Controlar el cumplimiento de los Reglamentos de la Entidad. • Controlar y generar, en su caso, la documentación administrativa necesaria para la explotación portuaria. • Velar por el cumplimiento de las políticas de seguridad, protección de datos, calidad y medioambiente establecidas en el ámbito de su ocupación. • Gestionar la documentación administrativa derivada de la actividad. • Apoyar a los distintos departamentos en las actividades relacionadas con el contenido de sus funciones. • Gestionar los recursos humanos y materiales asignados, utilizando todos los medios puestos a su disposición para el desempeño de sus funciones. • Cualquier otra actividad relacionada con la misión de la ocupación. 			
(*) Como mínimo 4 Policías Portuarias y en la equivalencia de 1 : 6 del cómputo de la plantilla de servicio			

Il·lustració 22. Ocupació segons II Conveni Col·lectiu

Font: II Conveni Col·lectiu

- Policia Portuària: inclou la categoria d'Agent

OCUPACIÓN		CLASIFICACIÓN PROFESIONAL	
POLICÍA PORTUARIO		Grupo: III	Banda: II
<CONTENIDO>			
MISIÓN			
Realizar el control y vigilancia de la zona de servicio de la Entidad y de las operaciones marítimas y terrestres relacionadas con el tráfico portuario conforme a la normativa vigente y en condiciones de eficacia, eficiencia y seguridad.			
FUNCIONES PRINCIPALES			
<ul style="list-style-type: none"> • Controlar los accesos a la zona portuaria y sus instalaciones y velar, en las mismas, por la seguridad de los empleados, usuarios, pasajeros y mercancías, colaborando con las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado y la Administración de Justicia. • Realizar las actividades relacionadas con la apertura, cierre, custodia y vigilancia de instalaciones. • Controlar la seguridad vial y del transporte en la zona de servicio del Puerto. • Controlar y fiscalizar las operaciones y servicios marítimo-terrestres así como realizar los servicios auxiliares y manejo de la maquinaria o equipos que se asigne al servicio. • Controlar el cumplimiento de los Reglamentos de la Entidad. • Controlar y generar, en su caso, la documentación administrativa necesaria para la explotación portuaria. • Velar por el cumplimiento de las políticas de seguridad, protección de datos, calidad y medioambiente establecidas en el ámbito de su ocupación. • Gestionar la documentación administrativa derivada de la actividad. • Apoyar a los distintos departamentos en las actividades relacionadas con el contenido de sus funciones. • Gestionar los recursos materiales asignados, utilizando todos los medios puestos a su disposición para el desempeño de sus funciones. • Cualquier otra actividad relacionada con la misión de la ocupación. 			

Il·lustració 23. Ocupació segons II Conveni Col·lectiu

Font: II Conveni Col·lectiu

Davant d'aquestes funcions tant genèriques que marca el II Conveni Col·lectiu, al Port de Barcelona, així com en d'altres ports d'interès general capdavanters, s'ha anat optant per assumir certes funcions, segons s'ha anat creant la necessitat. Tot seguit es fa un resum de l'evolució efectuada per la Policia Portuària d'acord a la legislació existent.

3.2 Llei de Protecció de la Seguretat Ciutadana

La Policia Portuària ha estat definida, per no formar part de la LOFCS¹⁵, com una policia especial i administrativa. Això és, una policia depenent d'un organisme públic i sense dependència directa dels organismes d'interior, a diferència del que succeeix amb els cossos tradicionals de policia independentment de la seva adscripció.

L'actual redactat de la LOPSC¹⁶ indica a l'art. 7.4 que el personal que desenvolupi funcions de policia administrativa té l'especial deure de col·laborar en la consecució de las finalitats previstes a l'art. 3 de la pròpia LOPSC.

¹⁵ LOFCS: Llei Orgànica 2/86, de 13 de març, de Forces i Cossos de Seguretat

¹⁶ LOPSC: LO 4/2015, de 30 de març, de Protecció de la Seguretat Ciutadana.

Article 3 LOPSC. Finalitats.

Constitueixen les finalitats d'aquesta Llei i de l'acció dels poders públics en el seu àmbit d'aplicació:

- a) La protecció del lliure exercici dels drets fonamentals i les llibertats públiques i els altres drets reconeguts i emparats per l'ordenament jurídic.
- b) La garantia del funcionament normal de les institucions.
- c) La preservació de la seguretat i la convivència ciutadanes.
- d) El respecte a les lleis, la pau i la seguretat ciutadana en l'exercici dels drets i llibertats.
- e) La protecció de les persones i béns, amb atenció especial als menors i les persones amb discapacitat necessitades de protecció especial
- f) La utilització pacífica de vies i altres béns demaniais i, en general, d'espais destinats a l'ús i el gaudi públics.
- g) La garantia de les condicions de normalitat en la prestació dels serveis bàsics per a la comunitat.
- h) La prevenció de la comissió de delictes i infraccions administratives relacionades directament amb les finalitats indicades als paràgrafs anteriors, i la sanció de les d'aquesta naturalesa tipificades en aquesta Llei.
- i) La transparència en l'actuació dels poders públics en matèria de seguretat ciutadana.

Taula 2

Marc Normatiu contemplat a la LOPSC

LOPSC	Implicació jurídica i normativa
Art. 7.4 Deure de Col·laboració	4. El personal que exerceixi funcions de policia administrativa té el deure especial de col·laborar en la consecució de les finalitats que preveu l'article 3 d'aquesta Llei.
Art. 3 Finalitats	<ol style="list-style-type: none"> a) Constitueixen les finalitats d'aquesta Llei i de l'acció dels poders públics en el seu àmbit d'aplicació: b) a) La protecció del lliure exercici dels drets fonamentals i les llibertats públiques i els altres drets reconeguts i emparats per l'ordenament jurídic. c) b) La garantia del funcionament normal de les institucions. d) c) La preservació de la seguretat i la convivència ciutadanes. e) d) El respecte a les lleis, la pau i la seguretat ciutadana en l'exercici dels drets i llibertats. f) e) La protecció de les persones i béns, amb atenció especial als menors i les persones amb discapacitat necessitades de protecció especial. g) f) La utilització pacífica de vies i altres béns demaniais i, en general, d'espais destinats a l'ús i el gaudi públics. h) g) La garantia de les condicions de normalitat en la prestació dels serveis bàsics per a la comunitat. i) h) La prevenció de la comissió de delictes i infraccions administratives relacionades directament amb les finalitats indicades als paràgrafs anteriors, i la sanció de les d'aquesta naturalesa tipificades en aquesta Llei. j) i) La transparència en l'actuació dels poders públics en matèria de seguretat ciutadana.

Font: "De Zeladors Guardamolls a Policia Portuària. Una nova policia per al Port. Reptes de futur" (Rubio i Elhombre, 2016). Anàlisi de la LOPSC (Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de Seguretat Ciutadana)

3.3 El desenvolupament de les actuacions de la Policia Portuària. El Reglamento de Servicios, Policía y Régimen del Puerto de Barcelona.

Com hem vist, les AAPP han desenvolupat models de seguretat pública mitjançant els Cossos de Policia Portuària d'acord a la interpretació de dos textos legislatius principals: la legislació portuària, representada per la totalitat de normes que han existit, i la Llei de Protecció de la Seguretat Ciutadana.

El fonament jurídic i de legitimització de la Policia Portuària cal buscar-lo en el desenvolupament de les normes anteriorment citades. Si es té en compte que les funcions de la Policia Portuària no han estat establertes en cap disposició (llevat del II Conveni Col·lectiu i de forma molt genèrica), el desenvolupament dels articles citats al punts anteriors són la base jurídica de sustentació de la figura legal de la Policia Portuària. Aquest desenvolupament competencial no es produeix de forma espontània, obeeix a la necessitat de donar resposta a les noves demandes de seguretat, especialment derivades de l'existència d'àmbits territorials del tipus port-ciutat.

Emperò, existeix un precedent de regulació, encara que mínima i molt generalista. Tot i que les diverses lleis de ports no han estat desenvolupades pels seus respectius reglaments, el darrer reglament de desplegament legislatiu cal trobar-lo al Reglamento de Servicios, Policía y Régimen del Puerto de Barcelona, aprovat per Ordre Ministerial d'Obres Públiques de 17 de desembre de 1976 i publicat al BOP el 25 de febrer de 1977.

En aquest Reglament, l'art. 6, referent a Vigilància y Policia del Puerto es diu:

“La jefatura inmediata y directa de los servicios de Vigilancia y Policía en los muelles y Zona de Servicio del Puerto, será ejercida por el Director del Puerto, que podrá delegarla en el Ingeniero Jefe de la Sección de Técnicas de Explotación, del que dependerá el personal del Servicio de Celadores- Guardamuelles, investidos de la condición de Agentes de la Autoridad, con calidad de Guardas Jurados, con misión de prevenir, evitar y denunciar las infracciones que puedan cometerse sobre lo dispuesto en este Reglamento, mantener el orden debido, velar por que no sufran daños las obras, materiales o mercancías existentes en el Puerto, cumpliendo y haciendo cumplir las órdenes de servicio que les sean transmitidas por sus superiores, así como controlar los servicios prestados”.

El text, actualment mancat de base jurídica que el sustenti, presenta una sèrie de característiques que van permetre, en molt bona part, el desenvolupament que posteriorment el Servei de Zeladors Guardamolls experimentaria. En primer terme cal destacar que els agents del servei estaven investits amb la condició d'agents de l'autoritat en qualitat de Guardes Jurats, i la segona i també important, que els membres del servei tenien, entre d'altres, atribucions de manteniment de l'ordre.

La interpretació exhaustiva de tots dos criteris, va permetre als llavors Ports Autònoms, establir una connexió amb la Llei d'Enjudiciament Criminal per tal de donar legitimitat a les primeres actuacions de policia judicial practicades pel Cos. Per fer-ho es va fer una translació directa de l'Art. 283 LECrim, en el que s'estableix que la Policia Judicial resta constituïda, entre d'altres, per *“los Guardas de montes, campos y sembrados, jurados o confirmados por la Administración”.*

La importància d'aquesta consideració cal tenir-la molt present i, tot que forçada, és molt important en el desenvolupament de bona part de les funcions que actualment desenvolupa la Policia Portuària, doncs fins a l'any 2003 no va quedar plasmat a cap text legislatiu que els membres de la Policia Portuària ostentessin la consideració d'agents de l'Autoritat¹⁷, fet que va suposar, un retorn a la situació prèvia a l'entrada en vigor de la llei de ports de l'any 1992.

3.4 Actuals funcions de la Policia Portuària

D'acord a les disposicions anteriorment citades, al desenvolupament i interpretació legislatiu, la Policia Portuària de Barcelona, així com la dels ports d'interès general més importants¹⁸. Han desenvolupat i consolidat tota una sèrie de funcions, afegides a les més tradicionals tasques de vigilància de les instal·lacions portuàries, entre les que destaquen les següents:

- a) Vigilar i custodiar els edificis, les instal·lacions i les dependències de l'APB.
- b) El control d'accés de vehicles i persones a la zona semi-restringida i comercial del port.
- c) Vetllar per la seguretat física de les persones, de les mercaderies i en general de tots els usuaris de la zona portuària.
- d) Ordenar, senyalitzar i dirigir el trànsit en els viaris portuaris, d'acord amb el que estableixen les normes de circulació.
- e) Instruir atestats per accidents de circulació esdevinguts dins el territori portuari, realitzant la investigació, i els informes tècnics necessaris, lliurant-ho a l'autoritat judicial.
- f) Exercir de policia administrativa, a fi d'assegurar el compliment dels reglaments, de les disposicions i acords del Consell d'Administració, de les Ordenances Portuàries, i de les resolucions del Director General de l'entitat, d'acord amb la normativa vigent.
- g) Dur a terme actuacions destinades a evitar la comissió d'actes delictius, realitzant les primeres diligències de prevenció i de custòdia de detinguts i la prevenció i la custòdia dels objectes provinents d'un delictes o relacionats amb l'execució d'aquest, traslladant les actuacions realitzades al cos policial competent en cada cas.
- h) Protegir les autoritats de l'administració portuària.
- i) Col·laborar amb les Forces i Cossos de Seguretat en la protecció de les manifestacions i en el manteniment de l'ordre en grans concentracions humanes quan siguin requerits a fer-ho.
- j) Cooperar en la resolució dels conflictes privats, quan siguin requerits a fer-ho.
- k) Vigilar els espais públics i els espais comuns.

¹⁷ Entrada en vigor de la Disposició addicional 13ª de la Llei 48/2003 de 26 de novembre de prestació de serveis en el ports d'interès general.

¹⁸ Els ports d'interès general més importants del sistema portuari estatal són: Algesires, Barcelona, Tarragona, València, Las Palmas i Bilbao. En el cas de l'Autoritat Portuària de Bilbao les especials especificitats que envolten a la policia en el marc territorial d'Euskadi no han permès un desenvolupament tant evident de la seva Policia Portuària com a la resta dels ports esmentats.

- l) Prestar auxili en accidents, catàstrofes i calamitats públiques, participant, d'acord amb el que disposen les lleis, en l'execució dels Plans de Protecció Civil.
- m) Participar i coordinar el Grup d'Ordre en cas d'emergència, d'acord als Plans d'Autoprotecció, dirigint si cal el recolzament d'altres cossos (GC, CNP, PG-ME, GUB, ...)
- n) Mantenir l'ordre en la zona afectada, i garantir l'accés i sortida de la zona afectada dels serveis d'emergència.
- o) Vetllar pel compliment de la normativa vigent en matèria de medi ambient i de protecció de l'entorn.
- p) Dur a terme les actuacions destinades a garantir la seguretat viària.
- q) Qualsevol altra funció de policia i de seguretat que, d'acord amb la legislació vigent, els sigui encomanada.

Les famílies d'actuació en què es poden classificar les funcions anteriorment especificades són diverses: policia administrativa, policia de trànsit i transports, policia de seguretat, policia assistencial, policia de protecció, o de policia judicial general.

Per entendre millor com en el Port de Barcelona hem arribat fins aquí i com s'han assolit part de les funcions actuals, hem de retrocedir en el temps, fer memòria i veure les circumstàncies de cada moment.

– Policia de Trànsit

Poc després de l'entrada en vigor de la Llei 2/1986 de FCS, i el reconeixement de la competència d'ordenació, senyalització i regulació del trànsit en el casc urbà de les policies locals, com ja reconeixia la Llei 7/1985 reguladora de les Bases de Règim Local, a l'article 25, els atestats per accidents de circulació els va deixar de fer el CNP. Va ser en aquells anys que la Policia Portuària es va preparar en aquest àmbit amb la *Dirección General de Tráfico*, en tot allò relatiu al trànsit, investigació d'accidents, confecció d'atestats, controls d'alcoholèmia, denúncies amb butlletins de la DGT; i des de llavors es tramiten les diligències per accidents de circulació directament als jutjats.

Posteriorment amb el traspàs de les competències en matèria de trànsit a la Generalitat de Catalunya, i la creació del Servei Català de Trànsit, la col·laboració es va subscriure amb aquest servei mitjançant un conveni, vigent des del 2003. Amb aquest conveni les infraccions per fets de la circulació a la zona portuària, es denuncien amb butlletins de denúncia del SCT, traslladant-los-hi per a què s'encarregui del procediment sancionador i de la recaptació.

En aquests inicis va jugar un paper molt important la Unitat de Trànsit del CME. La seva col·laboració ens va permetre continuar avançant i millorar, adaptant models d'actes, d'actuacions i de procediments d'actuació.

– Diligències penals. Policia de seguretat i judicial

L'obertura del Port a la Ciutat va coincidir amb el desplegament de la Policia de la Generalitat Mossos d'Esquadra. La difícil situació del Cos Nacional de Policia en aquells moments, feien molt difícil poder fer front a la nova situació del Port Vell, i des dels inicis, els decisors polítics van entendre que havia de ser la policia pròpia del territori la que es fes càrrec de les primeres diligències. Això va fer que s'haguessin de desenvolupar i assumir nous coneixements i noves formes de treballar, fins aquell moment poc conegudes.

El Cos es va formar en legislació penal, en procediments d'actuació i en confecció de diligències a prevenció (minutes). De igual manera es va fer amb la defensa policial, tècniques d'emmanillament, detenció, trasllat de detinguts,...

Així doncs quan l'1 de novembre de 2005 el cos de Mossos d'Esquadra es va desplegar a Barcelona, la Policia Portuària havia consolidat aquestes noves funcions i en el conveni entre ambdues policies, i administracions, es van mantenir tal com es venia fent.

– Noves necessitats de Formació envers a l'activitat policial

Al 1997 va començar la col·laboració de l'Escola de Policia de Catalunya amb la Policia Portuària de Barcelona. De l'1 d'abril al 5 de maig d'aquell any es va cursar la 1a edició del Curs per a Zeladors-Guardamolls, amb una durada de 140 hores, i un programa que incloïa tant temàtica policial com específica de ports. Una setmana després, del 12 de maig al 13 de juny, va haver la 1a edició del Curs per a Caps del Cos de Zeladors-Guardamolls. Posteriorment també la Policia Portuària de Tarragona se'n va beneficiar d'aquesta col·laboració, i els seus agents i comandaments també es van afegir

La totalitat de la plantilla que conformava el Cos de Guardamolls va passar per aquesta formació. Aquells primers cursos específics per a policies portuàries, van anar evolucionant, i el disseny va arribar a les 160 hores. (Que mica a mica es van ampliant).

També des de aquells inicis, l'ISPC¹⁹ i l'EPC²⁰ han col·laborat en oferir i dissenyar cursos específics de formació continuada de temàtiques diverses per ambdós cossos de policia portuària. Actualment s'ha donat un pas més en la col·laboració i podem comptar amb places als cursos de promoció de les diferents categories. Al 2013 va ser un recent ascendit Sotsinspector de Barcelona qui va participar en el Curs per a Sotsinspectors, encara que no va realitzar el curs complet per entendre, l'ISPC, que existia un gran gap entre les Polícies Portuàries i la resta de cossos de policia, per la diferència en la formació bàsica, i que aquesta afectava a la formació en bastida.

Però finalment l'ISPC i l'EPC han fet un esforç més i han considerat la possibilitat que els cursos de promoció per a comandaments, des de Sotsinspectors fins a Intendent, tindran el mateix programa, i la única diferència serà la seva denominació i titulació que farà referència a les Polícies Portuàries de Catalunya. La primera mostra d'aquest compromís és l'actual Curs d'intendent/a de Policia Portuària en el que han participant Barcelona i Tarragona, així com la darrera promoció de 04 Caporals de Policia Portuària.

¹⁹ ISPC: Institut de Seguretat Pública de Catalunya. Departament Interior. Generalitat de Catalunya.

²⁰ EPC: Escola de Policia de Catalunya. Organisme adscrit al ISPC juntament amb l'Escola de Bombers.

4. Tècniques de prevenció, patrullatge i resposta a la Zona de Servei del Port

4.1 Introducció històrica

L'any 1986 es va produir la designació de Barcelona com a ciutat seu dels XXV Jocs Olímpics. El Port de Barcelona va aprofitar per obrir-se a la ciutat. El Cos de Zeladors Guardamolls va iniciar un canvi que el va portar del tancament dels molls al que havia estat reclòs, a conformar els primers embrions del futur Cos de Policia Portuària. Durant els darrers 30 anys el Cos de Policia Portuària s'ha constituït com la Policia Local del Port de Barcelona.

L'any 1997, el llavors Delegat de Serveis de Vigilància del l'Autoritat Portuària de Barcelona afirmava:

"El cambio en la estructura del Servicio de Vigilancia Portuaria de Barcelona, se plantea a partir de la puesta en funcionamiento de la nueva organización del Cuerpo de Guardamuelles. El incremento en las demandas de servicios que está significando la apertura a la Ciudad de Barcelona en el año 1995 del Port Vell y el reto que ello implica a la Autoridad Portuaria de Barcelona, de responder a las nuevas necesidades de seguridad, hace necesario e imprescindible una reorientación de los servicios que presta el Cuerpo de Guardamuelles, asimilable al de otros cuerpos de seguridad pública y más concretamente a las Guardias Urbanas de municipios cercanos al recinto portuario. ..." (Ruíz, 1995)²¹.

En els darrers 30 anys la Policia Portuària de Barcelona ha passat d'un model de seguretat destinat al control de les obres, les instal·lacions portuàries i les mercaderies depositades als molls, desenvolupat pels antics Zeladors Guardamolls, a un model policial local, comunitari i pròxim, donant pas al nou Cos de la Policia Portuària.

4.2 Una Policia pròxima i quotidiana

El Cos de Policia així configurat no es presenta com un cos de policia d'ordre públic o de sobirania, de protegir o contenir moviments col·lectius o les seves manifestacions, de controlar fronteres o garantir la seguretat de l'estat, tampoc es tracta d'una policia judicial, molt professionalitzada, que lluita contra la criminalitat més especialitzada i organitzada.

Quan parlem de la Policia Portuària, parlem d'una policia que treballa en els entorns en què es desenvolupa la vida quotidiana en els diferents punts i zones dels port; d'una policia que s'enfronta diària i directament amb les manifestacions d'inseguretat i amb les demandes de més seguretat demandades per la comunitat portuària i la ciutadania en general.

La Policia Portuària, com qualsevol altre cos policial, té uns recursos limitats que concentra en atendre unes situacions abans que en unes altres. Actualment la Policia Portuària s'articula al voltant de situacions de desordre quotidià derivat de la gestió i control de la seguretat viària, actuacions derivades de delictes lleus i problemes de convivència ciutadana. En aquest sentit, la seva tasca és la mateixa que la de les policies locals (Torrente, "Análisis sociológico de las actuaciones de la policía municipal", 1997).

---

²¹ Cuerpo de Guardamuelles Policía Portuaria. Organigrama. Funciones y Responsabilidades. Año 1995

Igualment es continuen desenvolupant i prestant tasques pròpiament portuàries vinculades a les activitats comercials i industrials que es desenvolupen en el recintes portuaris com ara acompanyaments de maquinària, control i acomboiament de mercaderies perilloses, policia assistencial en accidents, vigilància i control del sistema de senyalització marítima, vessaments contaminants a les aigües portuàries, etc.

En aquest context parlem d'una Policia Portuària, que es configura com la policia local del port, coneixedora de l'entorn urbà/portuari en el que desenvolupa les seves activitats, i per tant d'una policia comunitària, integrada plenament en la dinàmica local i diària dels ports²².

Aquest model de policia comunitària i de proximitat, designa, en realitat, pràctiques policials molt diferents que poden transitar des de la modalitat més repressiva de les tècniques de "tolerància zero" fins a una policia centrada al voltant de les tècniques de prevenció i de relació amb la comunitat portuària i amb la ciutadania. (Ferret, 2004).

Des d'aquest punt de vista, la Policia Portuària, com les policies locals, centra el seu desenvolupament diari en la resolució dels problemes que afecten la vida quotidiana de les persones que visiten o treballen a la zona portuària, des dels directament vinculats amb la delinqüència a d'altres que tenen a veure amb l'ocupació i l'ús de l'espai públic, passant per una amplíssima casuística. (Requena, 2014).

Històricament els ports s'han caracteritzat per un control policial reactiu i una estructura de seguretat racional burocràtica. Els Zeladors Guardamolls, si havien de fer alguna actuació era a conseqüència d'un succés que afectés a les mercaderies o al trànsit, i en aquest últim cas amb nombroses dificultats. Del mateix modus els cossos de seguretat com el CNP o la Guàrdia Civil insereixen les seves actuacions en llurs competències: control d'estrangeria, i control del resguard fiscal i seguretat portuària. Per tant, l'evolució de la Policia Portuària cap a un model comunitari arriba als espais portuaris en un moment en que la societat, així com la comunitat portuària, reclama un cos de policia de caràcter local i propi, coneixedor de la realitat diària, pròxim, de fàcil accés, destinat a fer tot allò que dia a dia s'origina en les relacions socials del port i en llurs espais.

En aquest sentit el model iniciat per la Policia Portuària vindria a designar una dimensió de treball policial que es presenta com propera geogràfica i temporalment, amb una dimensió centrada en les relacions de la institució policial amb la ciutadania i la comunitat portuària, adequada a la dinàmica de la quotidianitat dels espais i dels usos que d'aquests fa la població. (Requena, 2014).

---

²² El text representa una adaptació de l'article "*La intervención policial en los conflictos de Convivencia. ¿Qué esperar?, ¿Qué exigir? Reflexiones a propósito del caso de la Participación de la policía en la "Mesa de Convivencia y Seguridad" de Rubí*", de l'autor Jesús Requena (Requena, 2014), que il·lustra molt clarament la casuística del serveis de policia comunitària desenvolupat per les policies locals. La seva translació al model de Policia Portuària és clara i evident i exemplifica, de forma extraordinària, l'evolució dels Cossos de Zeladors Guardamolls cap a Cossos de Policia Portuària.

Amb aquesta transformació la Policia Portuària passa de tenir una posició d'auxili subordinada jeràrquicament a les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat (CNP i Guàrdia Civil), a ocupar una posició de col·laboració i cooperació mútua, activa en el compliment de la missió encomanada a la Policia i integrant-se amb la resta de cossos policials que desenvolupen les seves competències a la zona portuària, donant lloc al que s'ha anomenat Sistema Portuari de Seguretat Pública²³.

Actualment però, al igual que succeeix amb les Polícies Locals, les funcions de la Policia Portuària resten orientades, en major part, a la policia de trànsit i de la via pública, mentre que les atribucions de policia de seguretat són més escasses o s'atribueixen en col·laboració amb d'altres forces tal i com succeeix amb les funcions de policia judicial molt menys desenvolupades. (Mauri, 2003).

La major part del temps la Policia Portuària realitza funcions de manteniment quotidià de l'ordre públic i ofereix serveis a la població, intentant defugir del model policial racional burocràtic apuntat per David H. Bayley²⁴, on les organitzacions policials resten orientades a l'aplicació de la llei, és a dir, a processar els delictes que es detecten però sense orientar les seves polítiques cap a la prevenció de la delinqüència, esdevenint per tant, organitzacions de caràcter reactiu i no proactiu. La Policia Portuària per contra, es presenta com una organització pròxima i proactiva, on la prevenció de les conductes delinqüencials més quotidianes i el contacte amb la comunitat portuària i els ciutadans són la base de la seva actuació. (Torrente, 1999).

Aquesta idea, present en la transformació de la Policia Portuària connecta amb l'ideari de Robert Peel²⁵. En els processos de *community policing* resta la funció bàsica de les actuacions policials.

---

²³ **Sistema de Seguretat Pública del Port de Barcelona.** Al Port de Barcelona conviuen fins a 07 Cossos de Policia diferents. Tots ells desenvolupen funcions d'acord al seu marc competencial. Llurs relacions resten marcades pels principis de col·laboració, cooperació i auxili mutu així com el de respecte institucional i al seu marc competencial propi. Entre tots els cossos han dissenyat un Sistema Integral de Seguretat. Els cossos existents són: Policia Portuària, PG-ME, GUB, Policia Local de El Prat de Llobregat, CNP, Guàrdia Civil i Servei de Vigilància Duanera. La presència de les polícies locals de El Prat de Llobregat i de la Guàrdia Urbana de Barcelona respon a les relacions que existeixen entre els municipis i el propi port en quant a espais territorials propers i veïns.

²⁴ **David H. Bayley** dona diverses raons de per què la policia no és eficaç en la lluita contra la delinqüència. La principal és que no consideren la seva missió prevenir. Els recursos no s'utilitzen racionalment per prevenir. El patrullatge i la investigació, les seves tècniques bàsiques, estan pensats per respondre a delictes que ja s'han produït (La majoria) o s'estan produint, però no s'anticipen a ells.

²⁵ **Robert Peel.** Fundador de la *London Metropolitan Police*. Ideòleg de les primeres passes del *community policing*. Entre els seus postulats referents a la policia figuren: **1.** La missió principal per la què hi ha policia és per prevenir el crim i el desordre. **2.** L'habilitat de la policia per realitzar les seves funcions depèn de l'aprovació pública de les seves accions. **3.** La policia ha d'assegurar la cooperació voluntària del públic en l'observança de la llei per ser capaç de mantenir el seu respecte. **4.** El grau de col·laboració del públic disminueix proporcionalment amb la necessitat de l'ús de la força. **5.** La policia aconsegueix i manté una opinió pública favorable no satisfent els diferents desitjos sinó per la demostració constant del servei a la llei absolutament imparcial. **6.** La policia només ha d'usar la força per mantenir la llei i l'ordre quan sigui absolutament necessari i únicament quan l'ús de la persuasió, el consell i l'advertència s'hagi vist insuficient. **7.** La policia, en tot moment, ha de mantenir una relació amb el públic que faci realitat la tradició que la policia és la ciutadania i el ciutadà és el policia. Els polícies simplement són membres de la ciutadania als quals se'ls paga perquè prestin plena dedicació als deures que incumbeixen a tots i cadascun dels ciutadans en nom del benestar i la coexistència de la comunitat. **8.** La policia ha de restringir de forma estricta la seva actuació a les seves funcions concretes sense usurpar mai els poders de la judicatura. **9.** La prova de l'efectivitat de la policia està en l'absència de crim i desordre, no en l'acció evident de la policia tractant amb la delinqüència.

La Policia Portuària ha acceptat i ha assumit la responsabilitat de prevenció de la delinqüència en el àmbits territorials del ports, especialment per la manca d'un cos policial que desenvolupi aquests servei, i per l'altre per la impossibilitat de fer-ho per part dels cossos estatals com ara el CNP o la Guàrdia Civil.

5. Bibliografia

- AUTORITAT PORTUÀRIA DE BARCELONA. (2014). *Delimitación de Espacios y Usos Portuarios del Port de Barcelona*. Barcelona: Autoritat Portuària de Barcelona.
- Ferret, J. (2004). "¿Evaluar a la llamada policía de proximidad? Certezas e incertidumbres obtenidas de las experiencias francesas". *Revista Catalana de Seguretat Pública*, 14, 177-197.
- Mauri, J. (2003). "*Régimen de la Policía Local en el derecho estatal y autonómico*" Capítulo 7. Barcelona: Bosch S.A.
- MINISTERIO DE FOMENTO. (20 / Octubre / 2016). *Modificación substancial del la Declaración de Espacios y Usos Portuarios del Port de Barcelona(257)*. MADRID: BOE.
- Molina, J. (2016). "*Policia Portuària de Barcelona. Futur d'un model policial*". Barcelona: Institut de Seguretat Pública de Catalunya.
- POLICIA PORTUÀRIA DE BARCELONA. (2014). *Manual d'Auxiliar de Policia Portuària*. Barcelona: Autoritat Portuària de Barcelona.
- PUERTOS DEL ESTADO. (2004). *II Convenio Colectivo de Puertos del Estado y Autoridades Portuarias*. MADRID: PUERTOS DEL ESTADO.
- Requena, J. (2014). "La intervención policial en los conflictos de convivencia. ¿Qué esperar?, ¿Qué exigir?. Reflexiones a propósito del caso de la participación de la policía en la "Mesa de convivencia y seguridad" de Rubí". *GEO Crítica*.
- Rubio i Elhombre, À. (2016). *De Zeladors Guardamolls a Policia Portuària. Una nova policia pel Port. Reptes de futur*. TFM - Màster en Direcció Estratègica de Seguretat i Policia, Universitat de Barcelona, Facultat de Dret, Barcelona.
- Ruíz, R. (1995). "*Cuerpo de Guardamuelles - Policia Portuaria. Organigrama. Funciones y Responsabilidades*". Barcelona: Autoritat Portuària de Barcelona.
- Sánchez Pavón, B. (2005). *Ordenación Terriotorial y Planificación Portuaria*. Universidade da Coruña, Instituto Universitario de Estudios Marítimos de la Univesrsidade da Coruña. Coruña: Instituto gallego de Estudios del Transporte y las Infraestructuras.
- Subdirecció General de Coordinació de Policia de Catalunya. (2008). *Pla de Qualitat i Millora de la Policia Portuària de Barcelona*. Barcelona: Dpartament d'Interior. Generalitat de Catalunya.
- Torrente, D. (1997). "Análisis sociológico de las actuaciones de la policía municipal". *Revista Internacional de Sociologia*, 139-179.
- Torrente, D. (1999). "Prevención del delito y futuro de la Policía". *REIS(85)*, 85-94.

Port de Barcelona

Policia Portuària
Cos de Guardamolls